

OŠ Črna na Koroškem

AVSTRALIJA

AVSTRALIJA - UVOD

Avstralija je najmanjša, najbolj sušna in najbolj ravna celina.

Pod imenom Avstralija si ljudje najpogosteje predstavljajo puščavsko, z grmičastim goščavjem poraslo deželo, vendar je to v resnici tehnološko napredna in razvita zahodna država z razmeroma visoko življenjsko ravni.

Zaradi v glavnem vročega ali vsaj toplega podnebja preživijo Avstralci veliko svojega prostega časa zunaj, na svežem zraku, kjer se ukvarjajo z vsemi vrstami športov, lakoto pa si najraje tešijo s slovitimi jedmi na žaru-*barbecue*.

Avstralija še vedno ohranja trdne vezi z nekdanjo matično deželo. Avstralci vozijo po levi strani ceste, angleščina pa je uradni jezik. Toda v Avstraliji živi tudi zelo veliko priseljencev iz drugih evropskih držav in Azije. Domačini-*aborgini*-prvotni prebivalci Avstralije, so danes le še manjšina.

AVSTRALIJA DANES

Uradno ime: Avstralska zveza

Glavno mesto: Canberra

Velikost: 7 686 848 km²

Prebivalstvo:

Število: 16746000

Jezik: angleščina

Življenjska doba: -moški: 73

-ženske: 80

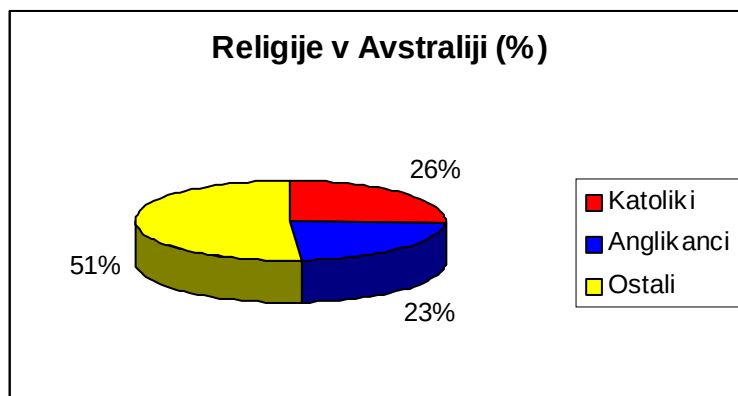
Otroci obiskujejo v glavnem šole, ki jih financira država, približno četrtnina vseh šoloobveznih otrok pa se šola v katoliških ali drugih zasebnih šolah, kjer plačujejo šolnino

V večini držav velja šolska obveznost od 5-15 leta. Pretežni del prebivalstva ima britanske prednike, uradni jezik pa je angleščina. Ker pa je Avstralija več nacionalna država, govorijo njeni prebivalci tudi druge jezike, predvsem Grščino in Italijanščino

Vera: -katoliki (26%)

-anglikanci (23%)

-baptisti, pravoslavci, luteranci, muslimani (51%)

ZGODOVINA

Predstava o neznani južni celini sega v čas antične Grčije. Zgodnji raziskovalci in zemljepisci so bili prepričani, da obstaja nekje na jugu velika celina, ki čaka na to, da jo bodo odkrili. Toda domačini so ti deželo zelo dobro poznali, saj so jo odkrili in se naselili že pred več kot 40 000 leti.

Domnevajo, da so poleg domačinov prvi pristali na neznani celini Bugi-trgovci in pomorščaki z otoka Sulavesi (Celebes) v Indoneziji. Nizozemski kapitani pa so vnesli na zemljevide velike dele obale med obdobjem velikih odkritij v 17. In 18. stoletju. Eden od njih, Abel Tasman, je leta 1642 odkril Tasmanijo. Kapitan James Cook je na krovu ladje *Endeavour* leta 1770 odkril jugovzhodno obalo Avstralije. Jadralski je proti severu in se za kratek čas ustavil v zalivu Botany, ki je danes del Sydneya, nato pa razvil britansko zastavo na rtu York. Vso vzhodno obalo je proglasil za britansko in ji dal ime Novi Južni Weles.

AVSTRALSKI DOMAČINI

Domačini, znani tudi kot *aborgini*, so prišli v Avstralijo verjetno pred več kot 40 000 leti. Potem ko so v svojih kanujih iz lubja pluli iz Azije od otoka do otoka, so se najbrž izkrkali na tropskem severu Avstralije. S Seboj so pripeljali divje pse, prednike današnjih dingov. Ti kamenodobski lovci in nabiralci sicer niso imeli loka in puščice, pri lovu pa sta jim pomagali dobro premišljeni pripravi-bumerang in *woomera*, posebno lučalo kopja.

Ko so na avstralski obali leta 1788 pristali prvi Evropejci, da bi ustanovili kazensko kolonijo, je živel na vsej celini približno 300000 domačinov, ki so govorili 200 različnih narečij. Živel so v popolnem sožitju z naravo in vsemi živjimi bitji, prepričani da zemlja ne more biti nikogršnja last. Narava, ki jim je dajala vodo in hrano, je bila po njihovem mnenju dediščina, ki so jo zapustili njihovi predniki vsem. Najbolj znana žival, ki živi v avstralski naravi je koala.

Domačini so živeli v majhnih plemenskih skupnostih, ki so se, kadar je začelo primanjkovati hrane, redno selile na nova območja svoje podedovane zemlje. Ko so odhajali, so zemljo pogosto požgali, da bi si tako zagotovili, da bo ob morebitni vrnitvi znova rodovitna. Prebivali so v preprostih bivališčih iz lubja in lesa. Mladeniči so lovili kenguruje, emuje in oposume, sveta bitja, ki so jih po plemenskih zakonih smeli uporabljati za hrano. Nastavljali so vabe za ribe in lovili race. Ženske so nabirale uporabne rastline, ličinke žuželk in zaloge medenih mravelj. Semena so mleli v moko in iz nje mleli kruh.

V najbolj sušni in negostoljubni deželi so lahko preživeli z znanjem in izkušnjami, ki so jih v dolgih tisočletjih zbrali njihovi predniki. Ta dežela je bila njihova radodarna in dobrotljiva prijateljica. Poznali so vse uporabne rastline ali grmiče. Med dolgimi sušnimi obdobji so dobivali vodo od puščavskih žab, ki so bile zakopane globoko v peščenih sipinah in so v svojih trebuih hranile vodo, da bi preživele do naslednjega dežja.

Starejši, zelo spoštovani člani plemena, so prenašali na mlajše običaje in skrivne obrede svojega plemena ter jih učili, kako se je mogoče pogovarjati z duhovi prednikov.

K duhovni strani njihovega življenja je spadal praznik *corroboree*. Člani plemena, ki so se pobarvali z belo in rdečo barvo, kot je veleval obred, so s petjem in plesom veselo slavili življenje. Pri tem so igrali na domače pohalno glasbilo, *dideridoo*.

Staroselci na severu

Avstralski domačini so bili prvotno lovci in nabiralci sadežev. V načinu pridobivanja živeža med njimi ni velikih razlik, zato nepoučeni ljudje večkrat napačno menijo, da gre za eno samo pleme z majhnimi razločki. Med avstralskimi domačini ne naletimo na tako osupljive razlike kot med afriškimi. Razlike so bolj pritajene, kot naprimer v njihovem ženitvenem sistemu, in jih le s težavo opazimo in razumemo.

Čeravno so severna plemena prišla v stik s prišleci od zunaj prej kot južna plemena, se je mnogim izmed njih posrečilo preživeti in ohraniti nekaj svojega družbenega sestava in načina mišljenja.

Landrili so pleme ki naseljujejo Mornigtonov otok v Carpentarijskem zalivu v Severnem Queenslandu.

V preteklosti so bili Lardili dokaj osamljeni, vendar pa so obiskovali sosednje otoke na splavih iz lesa mangrovca. Ob redkih priložnostih, na primer, ko so nameravali sprejeti v pleme kakega mladeniča, so obiskali celo plemena na celini.

Z zemlje pobirajo najrazličnejše vrste koreninic, jagod, gomoljev, 'pandže' in vodne lilije, in lovijo klockane, močvirske želve, race, gosi, plazilce in varane. Iz morja si dobijo veliko vrst različnih rib, ki jih lovijo v pasti iz skal ali z mrežami, trnki, vrvicami in kopji.

Dugongi so vodni sesalci ki jih Lardili lovijo v močne vrvne mreže.

Meso delijo po strogih in zapletenih pravilih. Po tem pa lahko vidimo, kako ta delitev simbolizira sestavo lardilske družbe. Tako kot med samo razlikujejo različne starostne kategorije, tako priznavajo tudi različne kategorije dungov: poglavarskega dugonga, dugonga starca, dugonga mladca, dugonga staro, brejega dugonga, otroškega dugonga. Kos mesa, ki ga dobi je odvisen od vrste dejavnikov, kot so, kakšne vrste je ujeti dugong, kje so ga ujeli, kdo je bil zraven in kakšno vlogo je imel, ko so ga lovili. Pri velikem dugongu imajo lastniki 'dežele', kjer so ga ulovili, pravico do mesa z repa,

prsi, plavuti in tilnika. Če pa je dugong majhen, potem imajo pravico do teh kosov mesa samo tisti, katerih mati je iz te dežele.

Lardili so razdeljeni v kakih 30 očetovskih klanov. Vsak klan je lastnik majhnega pasu zemlje, imenovanega 'dežela'. Te 'dežele' so zelo majhne. Pa tudi klani niso preveč veliki, saj redko štejejo več kot 15 ali 20 ljudi.

Lardili so znani po svojem plesanju. Plesi imajo pomembno vlogo pri lardilskih tekmovalnih nastopih. Lardili so poleg klanov razdeljeni še na dve skupini: v severnjake in jušnjake, ali kot si pravijo bolj pogosto: v privetrne in zavetrne ljudi. Med tema skupinama nastajajo nesoglasja, ki se včasih sprevržejo v divji boj. To je dobilo svoj izraz tudi v plesih.

Plesi često ponazarjajo živali in ptice. Med plesalčevo okrasje spadajo trak v laseh, plesno pokrivalo in svežnji listov.

Prebivalci Gibsonove puščave

Domorodci iz Gibsonove puščave so osupljiv ostanek primitivnega načina življenja. Mnogi izmed njih živijo blizu raketnega oporišča Woomera, ampak veliko jih še uporablja kamnito orodje najstarejšega tipa. Nobenega dokaza nis našli, da bi bilo pred prihodom belcev kdaj razvito poljedelstvo. Videti je da je bila edina obrat oblikovanje kamnitega orodja. Bolj oddaljeni domorodci delajo svoje kamnito orodje še celo zdaj.

Veliko domorodcev ima masivne nadočasne oboke, kar je zgodnje raziskovalce spominjalo na neandertalca. Koža domačinov je temna, njihovi nosovi so široki, po telesu pa so zelo dlakavi in imajo tanke ude. Zelo so se prilagodili trdim razmeram življenja v puščavi: imajo močne zobe in čeljustne mišice, da so lahko kos surovi ali skoraj surovi hrani, pa debelo žuljavo kožo na podplatih, da lahko bos hodijo po ostrem kamenju in trnju v puščavi. Človek lahko tu ure in ure hodi z majhnimi trni, zabodenimi v podplate, in jih izdre šele na koncu svojega potovanja.

Jezik zahodnih puščavskih domorodcev je večidel pičamčara, vendar imajo vrsto med sabo razumljivih narečij.

V obredju domorodcev ima pomembno vlogo okrasje. Svete table so zelo umetelno izdelane, tako tudi njihove brnivke (deščice, ki jih na vrvi vrtijo po zraku okrog sebe), katerih glas prežene ženske in nesprejete člane kadar poteka obred.

Puščavskih domorodcev golota ne moti, v naseljih pa dekleta nosijo barvita oblačila in mladi moški skušajo privabiti njihovo pozornost s tem, da nosijo velike kavbojske klobuke in škornje.

Domorodski način življenja izginja, ker postaja vse bolj odvisen od belih doseljencev, ki so deželo popeljali v dvajseto stoletje.

Izumrli domorodci s Tasmanije

Tasmanski domorodci so edina veja človeštva, ki so jo spoznali za posebno raso in ki je izumrla.

Ko so Evropejci prvič naleteli na tasmansko kulturo, se jim je zdela tako ne razvita, da so jo označili za »predstavnik paleolitskih ljudi«.

Tasmanski domačini so bili paleolitski lovci in nabiralci. Nikoli pa niso obvladali tehnike oblikovanja in brušenja kamnov za pripravo orodja in orožja. Nikoli niso prišli dalj kot do krhanja in cepljenja svojega kamnitega orodja.

Tasmanski domorodci niso znali risati: niso imeli mitologije, ki bi bila vredna omembe, njihovi kanuji so bili navadni zvitki iz lubja, povezani z rastlinskimi vlakni. Izvir Tasmancev je nejasen.

Do pred 11 000 leti se je Tasmanija držala celine. Ko pa se je oddelila, so domorodci ostali brez nadaljnega rasnega in kulturnega stika. In takšni so tudi ostali – ljudje iz kamene dobe najbolj primitivne vrste – vse do raziskovanj in naselitve otoka v 18. In 19. Stoletju.

SPOR Z BELIMI NASELJENCI

Novi prišleki niso razumeli domačinov. Prav tako niso imeli razumevanja za njihov odnos do zemlje, podedovane od prednikov. Odpravili so se proti notranjosti dežele in si prilastili pašnike, ki so jih potrebovali. Seveda je prišlo zelo kmalu do sporov, vendar neoboroženi domačini niso mogli kljubovati dobro oboroženim Evropejcem. To je bil začetek pravega pokola, ki se je nadaljeval do poznega 19. Stoletja. Svojo ceno so zahtevale tudi nove bolezni-kolera in koze- ki so jih prinesli novi naseljenci, in število domačinskega prebivalstva se je v približno 150 letih zmanjšalo na 40 000. V glavnem so živeli v zavarovanih rezervatih ali misijoniv v najbolj odmaknjenih območjih dežele.

narašča. V skladu z načrti zvezne vlade, naj bi dobili nazaj del svoje nekdanje zemlje. Doslej so jim že predali Ayersovo skalo, in tako je na številnih zemljevidih to ime že vpisano kot Uluru. Ayersova skala je sicer še naprej glavna turistična zanimivost, vendar nekateri sveti simboli na njej obiskovalcem niso dostopni.

Viri:

-*Jugovzhodna Azija, Avstralija, Oceanija, Antarktika*

Dežele in ljudje

Založba Mladinska knjiga

Ljubljana 1993

-<http://sl.wikipedia.org/wiki/Avstralija>

-<http://avstralija.mojforum.si/>

-<http://www2.arnes.si/~dsavli/avstralija.htm>

KAZALO:

AVSTRALIJA - UVOD.....	1
AVSTRALIJA DANES.....	2
Uradno ime: Avstralska zveza.....	2
ZGODOVINA.....	3
AVSTRALSKI DOMAČINI.....	3
Staroselci na severu.....	4
Prebivalci Gibsonove puščave.....	5
Izumrli domorodci s Tasmanije.....	5
SPOR Z BELIMI NASELJENCI.....	6